

ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΤΟΥ "ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ,"

«...» Ω Δόξα, ὦ Φῶς! Βωμός λατρίας ἔγινεν ΠΑΛΑΜΑΣ (α' Δοξάλευτη Ζωή)»

Τὴ λύρα Σου τὴν ὑψώσες ψηλά πρὸς τᾶστρο, ἄστρο
λαμπρὸ κι αὐτὴ, ὑψώνοντας τὴν ταπεινὴ ψυχὴ μας
ὅπου ἡ μεγάλη Σου ψυχὴ πετάει καὶ τρανοβλέπει.
Μεγάλε, ὅπου ὄνειρεύτηκες μεγάλη μιά πατρίδα,
"Ἦλιε, ὅπου ἀνάτειλες σὲ δυὸ ἀνάμεσα ἄλλους ἡλίους
— στοὺς "Ἦλιους τῆς Ἐφτάνησος— Τέχνης καὶ Ἰδέας" Ἦλιος,
καὶ θάμπωσες τοὺς κ' ἔμεινες ὁ Διαλεχτός καὶ ὁ Ἔνας
— τὸ χέρι τὸ χρυσόχερο καὶ τᾶγιο Σου τὸ χέρι,
θάρδει μιά μέρα κοντινὴ πού μιά καινούρια Ἑλλάδα,
πλασμένη ἀπ' τὸ τραγοῦδι Σου, λεύτερη, ἀγνή, μεγάλη,
θὰ σ' τὸ φιλήσει κρᾶζοντας : « Εὐκήσου με, Πατέρα ».

Πατήσια 26, 7, 07

ΙΕΙΟΝΑΣ

Χωροῖο δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ μοῦ τοπὲ θυμίσουν ὅντι ὁ Παπα-Παρθένης μὲ τίς βραχνιασμένες ψαλμοῦδες τὸν, ὅντι οἱ καπνοὶ τοῦ λιβανοῦ καὶ τὰ λιγνοῖτοικα ἀγιοκέρια. Τί τὰ θές. Ἀπὸ τὴν ὀλόνηχτη πορτοῦλα τῆς ἐκκλησιᾶς, μπαίνουν οἱ μυροδιᾶς τοῦ πεύκου, τοῦ θυμαριοῦ καὶ τοῦ σκίνου καὶ πνίγουν τὴ μυροδιᾶ τοῦ λιβανοῦ — καὶ τὰ κεράϊ εἶναι ἀπὸ καθαρὸ κερί καμωμένα καὶ σκορπᾶνε στὴν ἐκκλησιᾶ τὸ ἄρωμα τῆς μελοτήτας. Ἡ Φυσιολατρεία βασιλεύει κἄντο ἀπὸ τοὺς χαμηλοὺς θόλους τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ ὁ Παπα-Παρθένης, συχνὰ μεθοκοπιώντας, μοῦ θυμίζει, ὅτα λειτουργεῖ, τὸ Ξεληρό.

Χτὲς στὴν ἐκκλησιᾶ εἶχαμε κ' ἕνα δραματάκι. Ὁ παπα-Παρθένης ἔκαρνε τὸ μνημόσυνο τῆς παπαδιᾶς του. Ψάλλτης εἶταν τὸ μοναχοπαῖδι του. Κι ὅταν ὁ Παπα-Παρθένης βγήκε στὴν Ὁραία Ἡλέη καὶ σήκωσε τὰ χέρια ψηλά κ' εἰκήθησε «ὅπτε ἀνυπαύστως τῆς ψυχῆς τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Ἀγγελικῆς τῆς προσβητέρας», ἄρχισε τὰ κλάματα καὶ δὲν μπόρεσε νὰ προχωρήσει ἔκλαψε κι ὁ γιός του, ὁ ψάλλτης, κλαίγανε κ' οἱ ἄλλοι στὴν ἐκκλησιᾶ, καὶ τὰ δικὰ μου τὰ μάτια νοτιστικᾶνε. Κ' ἔτσι μέσα στὴ κατασπρη ἐκκλησιᾶ τοῦ χωριοῦ μας εἶδα ἕνα ἀπὸ τὰ σπαραχτικότερα κοινωνιᾶ δρᾶματα ποὺ δὲ θυμᾶμαι νὰ εἶδα τὸ ὁμοιο του στὸ θέατρο.

Τὴν ἴδια μέρα, πρὸς τὸ βράδι, εἶδα καὶ τὸν Παπα-Παρθένη μεθυσμένο στὰ γερά. Τρῶλιζε καὶ τσίβδιζε κι ὅλο ζητοῦσε νὰ κερᾶσει.

— Παπᾶ μου, δὲν κάνεις καλά! τοῦ παρατήρησα.

— Μὰ δὴ στὴν ἐρημιᾶ ποὺ βρισκόμαστε, τί ἄλλο θές νὰ κάνουμε;

"Ἄν εἶχα κέφι νὰν τοῦ ἀπυτήσω, θὰν τοῦλεγα!

— Παπα-Ξεληρέ, ἐδῶ στὴν ἐρημιᾶ ποὺ βρισκόμαστε, ἴσια ἴσια δὲν πρέπει νὰ μεθάμε. Ἡ ἡ μεθάμε, πρέπει νὰ διπλαμιπάρουμε πρῶτα τίς πόρτες μας νὰ μὴ μᾶς βλέπει κανένας. Γιατὶ δὲν κάνει νὰ βλέπουν οἱ χωριάτες τὸν παπᾶ τὸς μεθυσμένο. Χάνουν τὴν πίστη, καὶ ἡ πίστη, μαθές, χροιάζεται στὸ χωριῶτη, κι ὁ χωριῶτης τὴν πίστη τὴ βλέπει στὸν παπᾶ του. Ποῦ νὰ πάει τὸ περιορισμένο μυαλό του ψηλότηρα. Ἐγὼ, παπᾶ μου, σὲ χιζοῦμαι ποῦ σὲ βλέπω μεθυσμένο. Καὶ θὰθελα νὰ στεφανώσω με ἀμπελόφυλλα τὸ δασὸ κεφάλι σου καὶ θὰθελα νὰ σὲ βλέπω ὀλοσιτίοιο νὰ χορεύεις τὸν κόρδακα καὶ νὰ σὲ περιτριγυρίζουνε λεικαστράγαλες χωριατοπούλες μ' ἀνασηκωμένα τὰ πονκάμισα καὶ νὰ σὲ χειροκροτῶ καὶ νὰ σοῦ φωνάζω «Ἰὼ, Βάγε! Εἰδοί! Εἰδοί! Ἀναίει!» Ἔτσι σὲ ἤθελα παπᾶ μου. Μὰ οἱ καημένοι οἱ χωριά-

τες σὲ θέλουν ἀλλιώτικο, σὲ θέλουν σεμνὸ, καὶ σέφυον, παπᾶ μου, πὼς τὸ ὄρασα τὸ φορεῖς γιὰ τοὺς χωριάτες κι ὄχι γιὰ μένα.

Ἄν τοῦ μίλησα, μὰ δέχτηκα τὸ κέρασμά του καὶ διπλοκέρασα κ' ἐγὼ, καὶ οἱ χωριάτες μᾶς βλέπαν κα' κουνούσαν τὸ κεφάλι τους.

— Ὑστερ' ἀπὸ τὸ προῖνὸ δροῦμα τοῦ μνημόσυνου, συλλογίστηκα, ἔρχεται ἡ βραδινὴ κωμωδία τοῦ μεθυσιοῦ. Σωστὴ θεατρικὴ παράσταση.

Γ.

Πενκοβοῦν 22 τοῦ Ἀλωνάρη.

Νὰ ξαναδιαβάσεις τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη. Τὸ ξαναδιάβασα κ' ἐγὼ τίς προῖλλες κἄντο ἀπὸ τὰ πεῦκα. Εἶχα νὰν τὸ διαβάσω τέσσερα πέντε χρόνια καὶ καινούριο μοῦ φάνηκε—γιατὶ τὰ μεγάλα ἔργα, τὰληθινὰ, δὲν παλιώνουν. Πόσα εἶδα πάλι στὶς χροσὲς σελίδες του, πόσα διδάχτηκα. Καὶ πόσο φαρμακώθηκε ἡ ψυχὴ μου δια συλλογίστηκα πὼς ἕνα τέτιο βιβλίο, θεμελιωμένο πάνω στὴν Ἐπιστήμη καὶ στὴν Ἀλήθεια— γραμμένο μὲ τόσον πόνο, μὲ τόση τέχνη καὶ μὲ τόσο αἶσθημα, δὲν μπόρεσε ἀκόμα νὰ γίνεῖ τὸ Βαγγέλιο τῆς φυλῆς μας καὶ νὰ φέρει τὴ θαλασοδαρμένη πατρίδα μου στὸ λυμᾶν τοῦ Γλυτωμοῦ καὶ τοῦ Ξαναγεννημοῦ. Ὑστερ' ἀπὸ τόσο φῶς ποὺ σκορπῖται ἀπὸ κάθε ἀράδα του, πὼς μένουν ἀκόμα μάτια νὰ μὴν τινάζουν τὴ λάσπη ἀπὸ πάνω τους καὶ νὰ μὴν ἀπαρνοῦνται τὸ σκοτάδι;

"Ἐνα δειλινὸ εἶχα διαβάσει τὸ κεφάλαιο «Τὸ Πυργί» καὶ κατέβηκα στὸ μοναδικὸ μαγαζάκι τοῦ χωριοῦ. Στ' ἀπτιᾶ μου κουνούνηζε ἡ φράση «Μιά μέρα τὰ χωριάτικα θὰ γίνονν ἡ πρῶτη βάση τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης», καὶ πῆγα καὶ κἄθισα σιμὰ σὲ μιά παρέα. Εἶταν κι ὁ δασοφύλακας ἐκεῖ καὶ μιλούσανε γιὰ τὰ πεῦκα καὶ γιὰ τὰ ρεσιῖνια, ὅταν ἀκούω τὸ δασοφύλακα νὰ κλίνει τὸ δάσος σὲ ἀρσενικὸ γένος.

— Αὐτὸς ὁ δάσος ἀπὸ κει... Μὲ τὸ ρεσιῖν ποὺ βγάζουν κείνοι οἱ δυὸ οἱ δάσοι, ὁ ἕνας στὸ Θωῖ καὶ ὁ ἄλλος στὸ Ἰέρον, βάζουν κἄντο ὅλους τοὺς ἄλλους δάσους τοῦ νησιοῦ.

Κ' ἔτσι τὸ κλῖνανε κ' οἱ ἄλλοι. Τί συνέβηκε; Ὁ λαὸς ἄκουσε ἀπὸ τοὺς δασάλους. Τὸ δάσος κ' ἐπειδὴ δὲν ἔχει οὐδέτερο σὲ — οὐ τὸ πῆρε γιὰ λάθος καὶ τῶκαμε ἀρσενικὸ—ὁ δάσος. Τὸ ἴδιο δειλινὸ ἄκουσα καὶ μ' ἄλλη καινούρια λέξη, τὴν ἀ ν α δ ο υ λ ι ᾶ.

— Ἐχουμε ἀναδουλᾶ κι ἀναπαρᾶδι! κλαιγότανε ὁ ταβερνάρης.

Σημείωσα καὶ τίς δυὸ λέξεις ποὺ τίς προσφέρνει τὸ μικρὸ χωριό μου στὴν Ἐπιστήμη. Ἄν ἀκούσω κι ἄλλες, θὰ σοῦ τίς γράψω.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

Σ Α Λ Ω Μ Η

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

Ἡ μετάφραση ἀρχίζει ἔτσι «Ἐνα μεγάλο δῶμα στὸ παλάτιο κτλ. Πάει νὰ πει πὼς ὁ κ. Ποριώτης ὄχι μοναχὰ στὸ διάλογό του τὸν ποιητικὸ παραδέχεται τὴν ἐθνικὴ γλώσσα, παρὰ καὶ στὰ πεζά.» Ἄν εἶναι ἔτσι, ἤθελα νὰ μάθω πὼς ὁ σκοπὸς τῶν ἀκούθων.

- 1. Τὸ παιδάριον τῆς Ἡρωιδιάδος.
- 2. Εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται.

Ἐφτυχῶς πολλὰ τέτια δὲν ὑπάρχουνε. Μὰ γιατί κι' ἕνα μοναχὰ; Συχνὰ μερικὲς δασκαλικὲς λέξεις τίς δικιολογᾶνε ποὺ δὲν ὑπάρχουνε τάχα ἀντίστοιχες ἐθνικὲς. Μὰ εἶμαι βέβαιος πὼς ὁ κ. Ποριώτης, ὅσες φορές βλέπει τοὺς ἠθοποιοὺς εἰσερχομένους καὶ ἐξερχομένους, δὲ λέει τίποτα ἄλλο παρὰ «Ὁ Παντόπουλος τώρα ἔρχεται» καὶ «Ἡ Κυβέλη τώρα ἔφυγε.» Εἶναι τῆς δημοτικῆς προσβολὴ νὰ παίρνομε τὰ δασκαλικά ὅπου ἔχει δικὰ τῆς ὄργανα.

"Ἐνα ἄλλο ποὺ δὲν τεριάζει μὲ τὴ δημοτικὴ, μάλιστα σὲ τραγωδίες, εἶναι κ' οἱ δεφτεροπρόσωποι πληθυντικοί. Εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ βάλεις (σελ. 5) «Βασιλοπούλα μου, ὁ Τετραρχῆς οὗς παρκαλεῖ νὰ ξαναρθῆτε.» Δὲ βλέπει ὁ κ. Ποριώτης πὼς ἀφτοὶ οἱ πληθυντικοὶ μαζί μὲ τὸ βασιλοπούλα μου εἶναι σὰ λάδι μὲ νερό; Τὸ πολὺ πολὺ νὰ βάλεις πληθυντικούς σὲ δρᾶματα κοινωνικὰ τῆς ἐποχῆς κι' ἐκεῖ πάλι δὲν εἶμαι βέβαιος. Ἄν ἡ γλώσσα εἶναι ποιητικὴ, δὲν τεριάζουν. Τουλᾶχιστο ὅπου τοὺς εἶδα, πάντα ἐμένα μοῦ φάνηκαν κούκι κι' ἀνάληθοι.

Ὡς τόσο, μεταφράσματα καθὼς τοῦ κ. Ποριώτη εἶναι—γιὰ ὅσους ἔχουνε μάτια νὰ δοῦν κι' ἀφτιά νὰ ἀκούσουν—ἀπόδειξη τελωτικῆ πὼς τῆς τραγωδίας μόνη γλώσσα εἶναι ἡ δημοτικὴ. Σελ. 18 ὁ κ. Ποριώτης μεταφράζει: «Ἄ! νὰ! μιλᾶ ἡ αἰμορμύχτρα γυναῖκα! Ἐλα, δὲ θέλω νὰ μείνω ἐνδῶ. Ἐλα σοῦ λέγω. Βέβαια κἄτι τρομερὸ μέλλεται νὰ γείνη. Σβύστε τίς λαμπάδες! Δὲ θέλω νὰ ὀβλέπω τὰ πράματα, δὲ θέλω τὰ πράματα νὰ μὲ ὀβλέπουν ἐμένα. Κρύψτε τὴ σελήνη! κρύψτε τᾶστέρια! Ἄς κρυφτοῦμε κι' ἐμεῖς στὸ παλάτι μας.» Ἄς πῶμε πὼς ἀφτὰ τὰ λόγια μπαίνανε σὲ ἀμπελάδικη γλώσσα, θὰ εἶχαμε «ὦ, ἰδοῦ! λαλεῖ ἡ αἰμορμύχτης γυνὴ! Ἐλθε, δὲν θέλω νὰ παραμείνω ἐνταῦθα. Ἐλθε, σοῦ λέγω. Τρομερὸν τι μέλλει νὰ γείνηται. Σβύσατε τᾶς λαμπάδες! Δὲν θέλω νὰ βλέπω στὰ πράματα, δὲν θέλω νὰ μὲ βλέπουν ἐμεῖς τὰ πράματα. Σβύσατε τᾶς λαμπάδες! Κρύψατε τὴν σελήνην! Κρύψατε τοὺς ἀστέρας! Κρυφθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ ἀνακτόρῳ ἡμῶν.» Δηλαδή ἀντὶς πάθος θὰ εἶχαμε θεματογραφία. Νομίζω, τοῦ κ. Ποριώτη ἡ μετάφραση θὰ βοηθήσει καὶ δυναμώσει σημαντικὰ τῆς δημοτικῆς τὸ μέρος.

Ὅμως θὰ εἶναι ἀδικο ἂν δὲν ἔλεγε κανεὶς τοῦ κ. Ποριώτη πὼς ἡ γλώσσα του μπορεῖ σημαντικὰ ἀκόμα νὰ καλιτερέψει. Στὴν ἀρχὴ ἔξασφα μεταφράζει εἶναι πρὸς μικρὴ βασιλοπούλα ποὺ φορεῖ κίτρινο πέπλο καὶ στὰ πόδια τῆς εἶναι ἀσημένια. Σὲ κάνει νὰ φαντάζεσαι σὰν νὰ χορεύη... Εἶναι: σὰ γυναῖκα ποὺ εἶναι